

ความเป็นมาของจังหวัด

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเมืองโบราณ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด แต่มีซากป้อม ปรากฏการปรากฏอยู่แสดงว่าเคยเป็นเมืองสำคัญเพราะอยู่ในวงภูเขาล้อมรอบ มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านกลางเมือง เหมาะแก่การป้องกันข้าศึก สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสันนิษฐานว่าเป็นเมืองสร้างสมัยสุโขทัย เป็นราชธานี เพราะในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ปัจจุบันมีเจดีย์โบราณในวัดมหาธาตุ สันนิษฐานว่ารุ่มราว คราวเดียวกับสมัยสุโขทัย ในท้องที่อำเภอศรีเทพมีโบราณสถานเก่าแก่ชื่อ เมืองศรีเทพ

จากการค้นพบซากโบราณสถานและจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบในเมืองศรีเทพ ทำให้เห็นว่าเพชรบูรณ์มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ปี และเป็นเมืองที่ขอมสร้างขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกับเมืองมาย ลพบุรี และจันทบุรี เพื่อเป็นจุดเผยแพร่วัฒนธรรมของขอมไปสู่อาณาจักรทวารวดี ปัจจุบันยังมีซากเมือง กำแพงเมือง และพระปรางค์ปรากฏอยู่ในเขตอำเภอศรีเทพ ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร บริเวณที่ตั้งเมืองเป็นที่ราบ มีกำแพงดินสูงรอบเมือง ด้านนอก กำแพงมีคูเมือง ภายในเมืองมีพระปรางค์ ซากเทวสถาน รูปเทพารักษ์ พระนารายณ์ รูปยักษ์สลักด้วยศิลา แล่งเช่นเดียวกับเมืองมาย ลพบุรี และจันทบุรี จึงเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเป็นฝีมือของขอมที่ได้รับ อารยธรรมจากอินเดีย

นอกจากนั้น ยังมีหลักฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของเมืองเพชรบูรณ์อีก เช่น ได้มีการขุดพระเจดีย์องค์ใหญ่ที่วัดมหาธาตุ ตำบลในเมือง อ.เมืองเพชรบูรณ์ โดยกรมศิลปากรได้บูรณะซ่อมแซมและนำโบราณวัตถุที่ บรรจุในพระเจดีย์ขึ้นมาด้วย และหลักฐานสำคัญที่พบอย่างหนึ่ง คือ ลานทองจารึก ๓ แผ่นบรรจุในท้องหมู่ที่ ทำด้วยสัมฤทธิ์ มีข้อความตามอักษรจารึกในแผ่นหนึ่งว่า พระเจ้าเพชรบูรณ์ผู้เป็นลูกพญาอันปรีติสถาแล เขียนเป็นคำปัจจุบันได้ว่า พระเจ้าเพชรบูรณ์ผู้เป็นลูกพระยาอันรงประดิษฐานไว้ จึงทำให้ทราบว่า เพชรบูรณ์ แต่เดิมนั้นเป็น เพชรบูร

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเมืองเพชรบูรณ์เท่าที่ค้นพบเห็นมีปรากฏชัดเจนในสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี (ตามพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา และแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี) นอกจากนี้ไม่กล่าวถึงเมืองเพชรบูรณ์อีกเลย จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ความปรากฏชัดเจนเมื่อมีการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นในรัชกาลที่ ๕ ได้จัดรวบรวมหัวเมือง เข้าเป็นมณฑล โดยในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ยกฐานะเมืองเพชรบูรณ์ขึ้นเป็นมณฑลเพชรบูรณ์ ให้ผู้ว่าราชการ เมืองเพชรบูรณ์ดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาล ยกฐานะอำเภอหล่มสักขึ้นเป็นจังหวัดหล่มสัก และแต่งตั้งเจ้า เมืองหล่มสัก ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ยุบมณฑลเพชรบูรณ์ไปขึ้นมณฑลพิษณุโลก เพราะเห็นว่ามีแต่จะสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่าย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งมณฑลเพชรบูรณ์ขึ้นอีกครั้งที่สอง จน กระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ ยุบมณฑลเพชรบูรณ์ไปขึ้นมณฑลพิษณุโลก จึงมีฐานะเป็นเมืองเพชรบูรณ์ตามเดิม และได้มีการยกเลิกมณฑลต่าง ๆ เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นมา

ข้อมูลอาจจะมีข้อผิดพลาดบ้างต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย หากมีข้อมูลส่วนใดจะเพิ่มเติม ติดต่อส่ง
ข้อมูลเข้ามาได้ที่อีเมล maneeyafai88@gmail.com
นักวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์